

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	1	6
---	---	---	---

СОЦИОЛОГИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ ОБЩНОСТИ

Преподавател: **Проф. М. Грекова**

Асистент: **Гл. ас. Б. Бунджулова**

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	90
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Решаване на казуси	30%
2.	Текуща самостоятелна работа /контролно	30%
3.	Изпит	40%

Критерии за оценяване

Условия за допускане до изпит: направена една от двете писмени задачи по време на лекции; направени две писмени работи по време на семинарни занятия и средна оценка от тях не по-ниска от среден 3.

Крайната оценка се формира на база резултатите от: две писмени задачи по време на лекции (30% от крайната оценка), две писмени задачи по време на семинарни занятия (30%), анонимен писмен изпит (40%).

За оценка „Отличен“

1. Активно участие на лекции и семинарни занятия.
2. Отлична оценка от двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); отлична оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия – освобождаване от

	<p>писмен изпит.</p> <p>3. Отлична/много добра оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); много добра/отлична оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; отлична оценка на анонимния писмен изпит (въпрос от учебната програма, разработен самостоятелно с разбиране на проблемите и тезите; цялостно анализиран казус).</p>
За оценка „Много добър“	<p>Много добра/добра оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); добра/много добра оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; много добра оценка на анонимния писмен изпит (въпрос от учебната програма, разработен самостоятелно с разбиране на проблемите и тезите, но несистематично и/или с незначителни пропуски и/или грешки в изложението; добре разработен казус).</p>
За оценка „Добър“	<p>Добра/средна оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); средна/добра оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; добра оценка на анонимния писмен изпит (въпрос от учебната програма, представен несистематично и/или с пропуски и/или грешки в изложението; схематично разработен казус).</p>
За оценка „Среден“	<p>Средна/слаба оценка на двете писмени задачи по време на лекции (анализ на текст; въпроси за ключови понятия); средна оценка на двата казуса, разработвани на семинарни занятия; средна оценка на анонимния писмен изпит (въпрос от учебната програма, представен частично с пропуски и грешки; схематично разработен казус).</p>

Анотация на учебната дисциплина:

Основната цел на курса е да въведе студентите в проблемите на социалните взаимодействия и социалните отношения в типологично различни социални реалности. Осмислянето на тези проблеми предполага формиране на социологическа чувствителност: към детайлите на индивидуалното преживяване на себе си и на другите; към не винаги съзнаваната опосреденост на всекидневните отношения от групови представи и образи; към не винаги подаващата се на проблематизиране принадлежност към различни по своето формиране и начин на съществуване социални общности.

Курсът обхваща основни теоретични проблеми на социалните отношения и социалните общности. Акцентът е поставен върху въпроси, свързани с изграждането, възпроизвеждането и разрушаването на различни типове социални отношения; върху начините, по които модерният индивид преживява себе си и другите в заварени, в социално конструирани, и в произведени от него във взаимодействие с други индивиди социални отношения и общности; върху начините на възприемане и промяна на образи, представи и нагласи към другия.

В хода на теоретичния анализ се обсъждат илюстративни за съответните проблеми и ситуации примери, като стремежът е, винаги когато е възможно, примерите да се извличат от съвременната българска реалност.

Предварителни изисквания:

Няма

Очаквани резултати:

- Овладяно знание за различни подходи към общността;
- Критично осмисляне на един възможен подход към проблематиката на социалните общности, който подлага на интерпретация класически възгледи за социално действие, социално взаимодействие, социално отношение и социална общност;
- Формиране на социологическа чувствителност към детайлите на индивидуалното преживяване на себе си и на другите в хода на взаимодействието; към опосредеността на всекидневните отношения от групови представи и образи.
- Способност за анализ на различни ситуации на проблематизирано взаимодействие.

Учебно съдържание

№	Лекции	Хорарум
1	Социалната общност като проблем	2 ч.
2	Общността като проблем в класическата немска социология – три гледни точки към историческата промяна, три реализации на типологичен подход (Фердинанд Тьонис, Макс Вебер, Карл Маркс).	2 ч.
3	Съвременни подходи към общността (Бенедикт Андерсън, Зигмунт Бауман).	2 ч.
4.	Традиционната общност и генезисът на чуждостта. Знание и опит – определители на отношението към чуждото.	2 ч.
5.	Писмена работа – анализ на текст	2 ч.
6.	Обсъждане на резултатите от писмената работа	2 ч.
7.	Чужденецът: как е възможно отношението с другия като Чужденец? Проблемът за предразсъдъка. Съседството като проблем.	2 ч.
8.	Аз и Другият: необходимост да съ-изграждаме своите отношения с другите и потребност да разпознаваме другите в отношенията си с тях.	2 ч.
9.	Жизнен свят и всекидневни светове. Всекидневни светове и моят всекидневен свят: прието на доверие и очевидности.	2 ч.
10.	Социални роли и социални статуси. Пунктове в социалната реалност и личностна идентификация. Типизационни процедури, равнища на типизация.	2 ч.
11.	Писмена работа – основни понятия	2 ч.
12.	Обсъждане на резултатите от писмената работа	2 ч.
13.	Макросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на общо. Как и кога "общото" конституира общност?	2 ч.
14.	Микросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на различие. Как и кога "различието" конституира общност?	2 ч.
15.	Общността: история и съвременни форми. Идеологически модел и реалност. Социална форма и преживяване на отношението.	2 ч.
Общо:		30 ч.

Семинари:		
1.	<p>Как и кога се появява проблемът за общността? Конструирание на понятие за общност в дихотомията общност - общество. Граници на припокриването на опозицията общност - общество с опозицията традиционно - модерно. Раждането на модерния индивид, националната държава и националната идентичност. Общност и модерност. Общност и глобализация.</p> <p>- Робърт Низбет: „Загубата на общността”. Кога и как се появява и актуализира проблемът за общността?</p> <p>- Майя Грекова: „От обичай към право”. Граници на припокриването между общностно и традиционно. Генезис на чуждостта. Патриархалният българин и „вторичното затваряне на общността”.</p> <p>-Бенедикт Андерсън: „Въведение”, „Културни корени” и „Източниците на националното съзнание”. Как се създава националната общност? Дефиниция за понятието „нация”. Нацията като въобразена общност. Произход на национализма и неговите ефекти.</p> <p>- Зигмунд Бауман: „Агонията на Тантал”. Общност и глобализация. Загубата на общността.</p>	8 ч.
2.	Писмена работа - казус	2 ч.
3.	<p>Модерен индивид. Общност и модерност. Възможно ли е друго мислене на общността в модерността, освен като рационален договор между просветени индивиди. Методологическа проблематика: граници на феноменологичното проблематизиране на интересубективността; конструктивизъм срещу реализъм.</p> <p>- Алфред Шютц: „Чужденецът”. Социална група и културен образец. Типове и системи на релевантност.</p>	6 ч.

	- Алфред Шютц: „Структури на жизнения свят”. Всекидневие и жизнен свят. Понятие за интересубективност. Граници на феноменологичното проблематизиране на интересубективността. - Алфред Шютц: „Добре информираният гражданин”. Социалното разделение на знанието. Проблемът за отношението между знание и реалност. Зони на релевантност.	
4.	Писмена работа - казус	2 ч.
5.	Социални роли и социални институции. Типизации и ролево фиксиране на социалното различие. Личностни типове и функционални типове. Надхвърляне на типизациите във взаимодействието. - Питър Бъргър, Томас Лукман: „Социалното конструиране на реалността”. Проблемът за типизациите. - Робърт Мъртън: „Ролевият комплекс”. Социален статус и социална роля. Самореализиращите се пророчества и проблемът за предрасъдка. Конструиране на общност чрез негативно етикетизиране. - Питър Бъргър, Томас Лукман: „Институционализацията”. Социални роли и социални статуси – пунктове в социалната реалност и личностна идентификация.	6 ч.
6.	- Писмена работа – казус - Обсъждане писмените работи	4 ч.
7.	- Майя Грекова: “Аз и Другият”. Социално конструиране на реалността в опозицията “наше” - “чуждо”. Възможности за надскачане на опозицията: раздвояване на “наше знание” и “мой опит”; понятие за съседство.	2 ч.
Общо:		30 ч.

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Социалната общност като проблем
2	Общността като проблем в класическата немска социология – три гледни точки към историческата промяна, три реализации на типологичен подход (Фердинанд Тьониес, Макс Вебер, Карл Маркс).
3	Съвременни подходи към общността (Бенедикт Андерсън, Зигмунт Бауман).
4.	Традиционната общност и генезисът на чуждостта. Знание и опит – определители на отношението към чуждото.
5.	Чужденецът: как е възможно отношението с другия като Чужденец? Проблемът за предрасъдка. Съседството като проблем.
6.	Аз и Другият: необходимост да съ-изграждаме своите отношения с другите и потребност да разпознаваме другите в отношенията си с тях.
7.	Жизнен свят и всекидневни светове. Всекидневни светове и моят всекидневен свят: прието на доверие и очевидности.
8.	Социални роли и социални статуси. Пунктове в социалната реалност и личностна идентификация. Типизационни процедури, равнища на типизация.
9.	Макросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на общо. Как и кога "общото" конституира общност?
10.	Микросоциални отношения: социалните общности като конституиращи се на основата на различие. Как и кога “различието” конституира общност?
11.	Общността: история и съвременни форми. Идеологически модел и реалност. Социална форма и преживяване на отношението.

Библиография

Основна:

Андерсън, Бенедикт. 1998. *Въобразените общности*. София: КХ. („Въведение”, „Културни корени” и „Източниците на националното съзнание” - с. 17-60)

Бауман, Зигмунд. 2003. *Общността: в търсене на безопасност в несигурния свят*. София: Лик. („Встъпление” и „Агонията на Тантал” - с. 7-29)

- Вебер, Макс.** 2001. „Основни социологически понятия“. В: *Генезис на западния рационализъм*.
София: КХ.
- Бьргър, Питър, Томас Лукман.** 1996. *Социалното конструиране на реалността (Изследване по Социология на знанието)*. София: КХ („Основанията на знанието във всекидневния живот” - с. 33-60; „Институционализацията” - с. 65-112).
- Грекова, Майя.** 1996. *Аз и Другият. Измерения на чуждостта в посттоталитарното общество*.
София: Университетско издателство. (Първа глава – „Същностно различните граници на социалното взаимодействие” - с. 15-34).
- Грекова, Майя.** 1991. *От обичай към право (Патриархалният българин в кръговете на чуждост)*.
София: Университетско издателство. (Втора глава – „Развитието на традиционната община и разрушаването на обичая като тотален посредник“ - с. 34-49).
- Зимел, Георг.** „Чужденецът“. В: *Социология на личността*.
- Маркс, Карл.** „Форми, предшествващи капиталистическото производство“. В: *Съчинения*, т.46, ч.І.
- Мъртън, Робърт.** „Ролевият комплекс“. В: *Социология на личността*. (с. 243-253).
- Низбет, Робърт.** 1992. Стремехът към общност. София: Лик. („Загубата на общността” - с. 37-74)
- Тьонис, Ф.** Общност и общество, *Социологически проблеми*, 4/87.
- Шютц, Алфред.** 1998. *Чужденецът*. София: Лик.; „Чужденецът“ – с. 7-23; „Завръщащият се у дома“ – с. 23-37; „Структури на жизнения свят“ – с. 211-227).

Допълнителна литература:

- Георгиев, Бл.** *Общностите - нашият дом*. С.,1991.
- Кюранов, Ч.** *Човешките общности*, С.,1982.
- Тилкиджиев, Н.** *Социалните групи*. С.,1989.

**Съставили: Проф. М. Грекова
Гл. ас. Б. Бунджулова**